

Mejeribestyrer og møller C. S. Christensen

Født d. 11.10.1866

Død d. 21.01.1950

Mejeribestyrer i Bording fra 1890 til 1927

Møller i Bording fra 1896 til 1911

Medstifter og i bestyrelsen for Bording Vandværk fra 1915

Medstifter og i bestyrelsen for Bording Forsamlingshus fra 1922

Formand for Bording Borger- og Håndværkerforening 1915-17

Af

Bent Hansen

Lokalhistorisk Arkiv Bording

December 2013.

Bording første Andelsmejeri som det så ud, da C. S. Christensen blev ansat som mejerist. Nedrevet i 1907 og en ny blev bygget bag ved den første.

Til venstre ses C.S. Christensens hus med lindetræet foran.

Bording Vind- og Dampmølle.

Bygget af mejerist og møller

C. S. Christensen. Møllen fungerede fra 1896 -1924.

Møllen lå lige ved siden af hans hus – på Borgergade.

C. S. Christensen var en af de store pionerer i Bording stationsbys spæde start fra 1890 til langt ind i det efterfølgende århundrede.

Christen Sørensen Christensen blev født i Give den 11. oktober 1866. Faderen hed Søren Christensen og var husmand ved Give. C. S. Christensen blev konfirmeret i Ringgive kirke. Efter konfirmationen var han hjemme et års tid, før han kom ud at tjene på "Grønvang" ved Vejen hos Johannes Laursen, der senere blev nationalbankdirektør. Det var en gård med ca. 30 malkekøer. Et år senere kom han til Ladelund Landbrugsskole først som landbrugselev og senere tjente han på landbrugsskolen et år. Derefter kom han i lære på Landelund Landbrugsskoles Fællesmejeri. Mejeriskolen fandtes endnu ikke på dette tidspunkt. Rundt om i landet var der endnu kun få mejerier, men i hastig omfang kom der mange nye mejerier til i årtierne fra 1880 til 1900. Den Første mejeri i Danmark kom i 1882. Alligevel var C. S. Christensens livsbane nu bestemt og påbegyndt.

I 1884 blev C. S. Christensen antaget som undermejerist i Tjæreholm i Gjester. Efter et ophold på Askov Højskole i 1885 kom han til Ødum ved Hadsten som bestyrer ved et fællesmejeri og var der et år. Derpå deltog han i det nyoprettede kursus for mejerister på Ladelund Landbrugsskole og igen et mejerikursus efter et lille ophold som mejerist ved Gjesten. Efterhånden var han ganske veluddannet som mejerist.

I Bording havde der været mejeri et par år - siden 1888. Men de første par mejerister var allerede rejst og man stod igen og manglede en mejerist. Derfor kontaktede bestyrelsen for Bording Andelsmejeri sig til forstanderen på Landelunds Landbrugsskole og forhørte sig, om han ikke kunne skaffe dem en dygtig mejeribestyrer. Det blev så C. S. Christensen, der fik stillingen fra 1. marts 1890.

Bording by var ganske lille på dette tidspunkt. C. S. Christensen skriver selv meget senere

om, hvordan det så ud da han kom til byen: *”Der var ikke meget af det man kunne kalde by på den tid. Lige over for stationen lå en købmand. I et gammelt hus boede Anders Bjerg. Der lå også et lille hus over for hvor slagter Christensen bor. Og Bjeragers baghus var også bygget. På den anden side lå et ganske lille bitte hus, hvor der boede en kone, der hed Kirsten Pisk, egentlig hed hun vist Bitsch. Hun gik omkring og solgte hvedebrød. Hun var altså, hvad man kaldte hvedebrøds-kone. I det gamle hus, hvor Anders Bjerg boede, var der en bager hos hvem, hun fik det brød, som hun gik omkring og solgte.”*

Således erindrede C. S. Christensen det i 1945.

Lige over for mejeriet købte C. S. Christensen en stor grund og byggede straks det hus han skulle bebo i alle årene derefter. Han var knap 24 år og ugift, da han kom til Bording. Men ret hurtigt, da huset stod færdigbygget, blev han gift med gårdmandsdatteren Ane Dorthea Lauritsen fra Vejstrup ved Skamlingsbanken. Hun var født d. 3 marts 1870. Huset blev bygget af røde mursten lavet i en teglov, der lå i bakkerne lidt syd for byen. På den tid gravede man ler og lavede mursten til et hus ad gangen. Flere sådanne teglovne lå rundt omkring på markerne. Huset på Bredgade lå oprindeligt frit, men i smøgen mellem købmanden og huset blev i 1919 bygget endnu et hus så de alle tre hang sammen. I en lille lav tilbygning indrettede han et mejerikontor.

Mejeriet han kom til, var meget primitivt. Der var en centrifuge og en kærne. Som trækraft anvendte man en dampmaskine. I 1909 var mejeriet så nedslidt at man byggede et ny og mere moderne mejeri under kyndig ledelse af bestyrelse og C. S. Christensen. Og han var dygtig i sit fag. Han fulgte dygtigt med i hvad der foregik inden for mejeridrift og vidste hvor man med fordel kunne gøre mejeridriften bedre og mere rentabel. Hurtig fandt han at udvikle især smørproduktionen, så det blev en god afsætningsvare. Lærer Højmark, Bodholt, skriver således om C. S. Christensen i 1915: *”Det er ingen let Sag at tjene saa mange; men Christensen har forstaaet gennem de mange Aar at sætte sig fast i sin stilling, og de mange Diplomer, der pryder Væggene i hans Hjem, vidner om, at det af ham lavede Smør har formaaet at hævde sin Plads paa Udstillingen.”*

Jo, han var en meget dygtig mejerist. Det krævede dog også hele tiden et tidssvarende mejeri. Derfor blev mejeriet også gennemrenoveret igen allerede i 1924, som noget af det sidste han var med til inden han gik på pension i 1927.

Lønnen var i begyndelsen ikke stor. I mange år var årslønnen omkring 1200 kr. Den steg dog lidt op gennem tiden. I 1907 fik han således 2200 kr. men når han skulle brødføde den hastig stigende familie kunne det være godt med andre biindtægter. Og det havde han. Han supplerede ofte lønnen med at sørge for opvarmning af mejeriets vand og af kørslen af smør til togstationen.

I det hele taget var C. S. Christensen en dygtig og forudseende mand der vidste og turde tage nye initiativer.

På den store grund han købte allerede da han kom, lod han bygge en Vind og Dampmølle, så han fra 1896 også kunne lade sig kalde møller. Møllevirksomheden forstod han også at gøre stort og kendt viden om for de fine og god importerede varer han lod bearbejde og videresolgte til egnens landmænd ligesom han også solgte længere væk. (Om arbejdet i møllen kan læses i en tidligere artikel - Bording Vind- og Dampmølle). I 15 år drev han møllen inden han i 1911 solgte møllen. Det kunne let tænkes at mejeristerhvervet var blevet så stort og tidskrævende at det var svært at være både møller og mejerist. Mængden af mælk

leveret til mejeriet var vokset betragteligt op gennem årene. Endelig skal det også nævnes, at Bording Foderstofforretning kom til i 1909 og vel sagtens overtog noget af det man lavede i møllen.

C. S. Christensens hus, Bredgade 16, bygget i 1892 - Senere overtog datteren Erna huset. Det blev nedrevet i 1980, da Elmegården skulle bygges. Foran huset stod et stort elmetræ. Mange husker også muren langs haven og bænken ved muren som alle kunne benytte. Foto 1979.

C. S. Christensen har virkelig været med til at præge Bording by. Han var f. eks. også med i initiativet omkring oprettelsen af Bording Vandværk, idet han var med i den første bestyrelse fra 1915 ligesom han også sad med i den første bestyrelse for Bording forsamlingshus, da den blev valgt i 1922. Og i folketællingen 1906 for Bording St. står han foruden mejeribestyrer og møllerejer også opført som købmand. I en periode var han også formand for den meget aktive Borger og Håndværkerforening, der bl.a. sørgede for gadebelysning 1912.

Selv da han stoppede som mejerist i 1927 fortsatte han med nye initiativer, idet han lavede mejerikontoret om og indrettede et husflidsvæveri og begyndte butikssalg af manufakturvarer. Senere overtog nr. 4 af børnene Petra Erna Christensen butikken og drev en broderiforretning – eller Ernas butik - indtil 1978. Huset blev i 1980 raget ned. Hermed forsvandt noget af hans livsværk ligesom mejeriet der lukkede i 1973. Møllen og den gamle forsamlingshus er også for længst væk. Men vandværket består.

Familiemæssigt forstod C. S. Christensen også at få det til at vokse. Hvert eller hvert andet år blev familien forøget. Fra 1892 til 1908 voksede familien 10 gange og til allersidst fødtes det 11. barn i 1914. To af børnene døde dog ret hurtigt. Tre af sønnerne gik i faderens fodspor og blev mejerist på forskellige mejerier. Også en af døtrene, Erna, blev uddannet mejerske.

Den yngste af børnene, Frida Helene, blev gift med maler Kr. Nielsens eneste søn, David, og de overtog hans forældres ejendom på Jernbanevej. De fik seks børn – en dreng og 5 piger. Den ældste Christen (David) Nielsen er bosat i Bording.

Børn:

Søren Christensen født 1892 – blev mejerist

Marie Christensen født 1893

Peter Ernst Christensen født 1895, død 1897

Agnes Christensen født 1896

Petra Erna Christensen født 1898 – blev uddannet mejerske

Helga Augusta Kristensen født 1899

Peter Ernst Kristensen født 1903 – blev mejerist

Marie Kathrine Damgaard Kristensen født 1904, død 1905

Marie Kathrine Damgaard Kristensen født 1906

Oscar Emil Kristensen født 1908 – blev mejerist

Frida Helene Kristensen født 1914 død 1996

C. S. Christensen levede et langt og lønsomt liv, og han fik set hvordan Bording by blomstrede op fra næsten ingenting til en god og driftig landsby. Og han havde selv været med til at præge meget af det. Han døde d. 21. januar 1950. Hans kone Dorthea døde d. 25. juni 1952. Deres gravsten kan stadig ses i mindelunden på Bording Kirkegård.

Familiebillede. Svigermoderen omgivet af Frida, C. S. Christensen, hustruen Dorthea og Oscar. Bagerst til venstre står Ernst, Søren, Agnes, Erna, Helga, Marie og Kathrine. Billedet er taget i haven hos C. S. Christensen omkring 1920.

Det nye Andelsmejeri som blev bygget bag ved den gamle i 1906. Foto fra 1906.

*Postkort af andelsmejeriet efter en større ombygning i 1924.
Mejeriet, som det så ud, da C. S. Christensen stoppede.*

*3 af mejeribestyrelserens børn: Ernst, Oskar og Kathrine.
Moderen sidder bag tæppet og holder Oskar (1 år) på stolen.
Bag børnene ses den karakteristiske betonmur langs Borgergade Pladsen kaldtes
Mølleplads. Muren blev væltet i 1979. Billedet er fra 1909*

Foto af C. S. Christensen og to af hans sønner.

C. S. Christensen, Ernst, Niels Hessel og børnene Jens Chr. og Ove.

*Erna Christensens broderiforretning havde til huse i
C. S. Christensen hus på hjørnet af Bredgade og Borgergade.
Erna er født i 1898. Erna var uddannet mejerske.
Foto fra 1979.*

